

Els Països Catalans energètics

Dos projectes,
gasoducte i cable
elèctric, que enllaçaran,
respectivament, País
Valencià i Catalunya
amb les Balears,
pretenen posar fi a una
de les més greus
conseqüències de la
insularitat balear:
l'aïllament energètic,
que es tradueix en una
crònica deficiència,
provocada per
l'increment sense
cessar de la demanda.

En els últims cinc anys la demanda d'energia facturada a Balears s'ha incrementat en un 33%. El consum va créixer el 2004 un 4% en relació amb l'any anterior. No és res nou. De fet, els índexs energètics –de consum, facturació i contractació de potència– van al galop des de fa uns quinze anys. Ja a principi dels anys noranta GESA (Gas i Electricitat Societat Anònima, enquadrada a ENDESA), que és l'empresa distribuïdora d'electricitat i gas a les Illes, advertia que es feia necessari cercar fórmules per incrementar l'oferta. És a dir, produir més electricitat. O importar-ne. No hi havia més alternatives. Ni n'hi ha ara. Però encara no hi ha cap solució definitiva.

Des d'aquelles llunyanes dates la demanda no ha parat de créixer. El consum cada any és més i més alt. I la mitjana, igualment. És lògic, atès el desenvolupament demogràfic. També les infraestructures d'enorme magnitud han multiplicat la despesa energètica: aeroports més grans, les dessaladores, grans superfícies comercials, etc. No és tampoc aliè el fet que hagin canviat els comportaments socials. Per exemple en l'ús de l'aire condicionat, que s'ha generalitzat en establiments públics i en moltes llars particulars, entre d'altres electrodomèstics que fa una dècada i mitja no eren tan comuns. El resultat és que el consum creix sense parar, i l'oferta toca sostre perillosament. La conseqüència: aturades del servei cada cop més freqüents. El problema és general a tot l'estat, però a les Balears es nota amb especial intensitat per culpa de la insularitat. No hi ha una altra xarxa que no sigui l'única exis-

tent, la de GESA. I aquesta empresa ha d'afrontar la demanda creixent, que a vegades la supera. Quan passa així, els problemes estan assegurats. Els més cridaners són les apagades generals. Però de forma sostinguda se'n produeixen d'altres de gravetat considerable, amb efectes econòmics al marge de les lògiques molèsties generals. Així almenys ho posava de manifest l'octubre de l'any passat una enquesta feta per la patronal PIME (Petita i Mitjana Empresa) entre els seus associats industrials: gairebé el 90% considerava la "deficient qualitat del subministrament elèctric" com el principal problema derivat del fet insular. Perquè "les contínues baixades i pujades de tensió" els generen pèrdues econòmiques, ja que afecten la maquinària, de tal manera que no poques empreses han hagut d'afrontar la despesa d'adquirir generadors propis d'electricitat per assegurar-se subministrament en bones condicions. La PIME acusava GESA de superar amb escreix el màxim permès (10%) de variació de la tensió, sobretot quan a l'estiu se sumen les hores punta de consum de la indústria i les dels hotels.

El problema es podria resoldre amb noves centrals elèctriques. Sens dubte. Però aleshores el cost ambiental seria enorme. De fet, el GOB, el grup ecologista balear de referència, fa molts anys que fa campanyes contra la possibilitat de construir més centrals, que rebutgen pel seu caràcter contaminant. Primerament ho feia en solitari. Però a poc a poc pràcticament tothom s'ha convençut dels problemes que comportaria obrir més fàbriques d'electricitat. Perquè Balears viu del turisme i activitats conta-

Seu central administrativa de GESA-ENDESA (Gas i Electricitat, SA), a la badia de Palma, l'única empresa que fabrica i distribueix electricitat a les Balears.

minants com aquestes el posarien en perill. Aleshores? Doncs si la fabricació es descarta, no queda una altra opció que la importació. Gasoducte o cable. Un i l'altre estan projectats. Tots dos unarien les Illes amb el continent. El primer projecte està més avançat. El segon, de moment no passa de ser una idea. Aquests enllaços haurien de solucionar el problema energètic de les Balears. S'ha anunciat el gasoducte pel 2007 i el cable per ventura pel 2010. Però som al 2005 i res no fa pensar que les fites siguin realistes.

El gasoducte. Aquesta infraestructura permetrà unir l'arxipèlag amb el continent, des d'on les Illes rebran gas natural que anirà a parar a les centrals de GESA, que l'usaran com a combustible –en lloc del gasoil actual– per produir electricitat, a més de distribuir-lo per la xarxa general de gas en comptes de l'aire propanat. L'ambiciós projecte el van signar l'any 2001 el Govern del Pacte de Progrés i ENAGAS (Empresa Nacional de Gas), empresa que aprovà iniciar el projecte l'octubre passat. A Mallorca, GESA construirà una nova central a posta per fer electricitat amb aquest gas, que es considera de molta eficiència

energètica i molt menys contaminant que l'actual. En una primera fase, ja en execució –estudis d'impacte ambiental, tramitació de permisos, primeres obres...–, el cost total serà d'uns 260 milions d'euros. Per la magnitud de les obres, i que encara no està tot decidit, no es pot aventurar una xifra de pressupost final concreta.

La connexió començarà a Ontinyent, (Vall d'Albaida), des d'on el gasoducte anirà fins a Oliva (Safor), a la costa, a través d'uns 45 km de territori. Des del litoral se submergirà sota la mar, per superar els 123 km que uniran la localitat costanera valenciana amb Sant Antoni de Portmany, a Eivissa. I pel

El gasoducte que unirà País Valencià i Balears ha aixecat certa polèmica política a la Safor

nord de la gran de les Pitiüses es perllongarà 145 km més sota aigua, fins al sud de la badia de Palma, a la zona des Carnatge, per on entrarà a Mallorca penetrant 16 km més cap a l'interior fins a la futura central elèctrica de Cas Trezor, a més de subministrar també combustible a l'actual planta de Son Reus.

La polèmica política s'ha encetat en algunes de les zones afectades. Per exemple, els alcaldes de les poblacions valencianes d'Oliva i Piles han expressat el seu rebuig a l'obra, per por de l'impacte de les canonades en els respectius termes municipals. Tanmateix, el Govern central adjudicà la tardor passada l'obra a Enagas, a pesar que tots els grups polítics, inclosos PP i PSOE, de la localitat d'Oliva han exigint a Zapatero que aturi el projecte. Igualment, a Mallorca hi ha hagut cert rebombori per la zona per la qual entrarà el gasoducte. Es tracta d'un indret on hi ha una populosa barriada, el Coll d'en Rebassa, on els seus veïns han hagut de fer front històricament a la contaminació produïda per la central elèctrica de Sant Joan de Déu, allí instal·lada. Des de fa anys les campanyes populars per exigir que es traslladi han estat intenses. I finalitzaren amb èxit.

La central ja no és operativa. Ja no contamina. Però ara, de sobte, el veïns veuen amb preocupació que aquesta nova infraestructura els afectarà de ple i temen que tornin els temps de la contaminació. De la mateixa opinió és el GOB. Tant veïns com ecologistes reclamen que l'entrada de la canonada a Mallorca es faci a través del dic de l'Oest –un gran espigó de la zona portuària de Palma–. El conseller d'Indústria i Comerç balear, Josep Juan Cardona, ha dit que es podria negociar, si hi ha acord general, una entrada diferent a la prevista. Però no sembla que hi hagi moltes més opcions a les inicialment previstes. I la del dic de l'Oest no pareix gaire probable. Cal entendre que a escassos metres hi ha la residència d'estiu del príncep Felip i Letícia, així com, poc més enfora, la dels reis, Marivent. No es parla d'aquesta circumstància –com és habitual– però no fa cara que tan prop es construeixi la infraestructura.

Central nuclear de Vandellòs, des d'on hauria de sortir la connexió de cable elèctric que uniria Catalunya i Balears sota el mar. La Generalitat de Catalunya es mostra reticent sobre aquest projecte que el Govern illenc considera imprescindible.

A banda de polèmic, el Govern balear, GESA i el Govern estatal consideren el gasoducte una aposta estratègica. Ho prova que l'executiu balear del Pacte de Progrés presidit per Francesc Antich el pactà amb el gabinet d'Aznar (PP), i que ara, que s'ha girat la truita política, l'ha començat a executar el Govern Zapatero (PSOE) d'acord amb el balear, presidit per Jaume Matas (PP). L'empresa elèctrica balear, per la seva banda, saludà el manteniment de l'acord bilateral per a la infraestructura, ja que considera que permetrà, si no solucionar del tot sí almenys pal·liar en bona mesura el greu problema energètic que pateixen les Ba-

lears per culpa de l'aïllament. Les patronals es mostren igualment molt esperançades davant de la posada en marxa del projecte, el qual s'hauria de finalitzar el 2007, si bé és cert que és probable que es produeixin endarreriments. De tota manera, el gasoducte no solucionarà del tot el dèficit energètic illenc. Per això caldria sumar una nova infraestructura: el cable.

El cable. Es tracta d'un projecte semblant al gasoducte: la connexió del continent amb Balears a través d'un cable elèctric que portaria electricitat des de Catalunya cap a Mallorca.

La idea és que la connexió partís des d'una subestació que rebria electricitat de la central nuclear de Vandellòs, al Baix Camp, se submergís el cable sota la mar i arribàs a la badia de Palma, a Santa Ponça –on desembarcà el rei en Jaume, per cert–, al municipi de Calvià, en el qual es construiria una estació receptora i distribuïdora a través de la xarxa general.

El problema d'aquest projecte és l'oposició que ha trobat a la Generalitat de Catalunya. Quan els presidents balear, Matas, i català, Pasqual Maragall, es reuniren a Palma el 7 de maig de l'any

passat, el màxim responsable de la Generalitat no es va voler definir-se exactament sobre el projecte, si bé li donà un suport genèric. Més tard, a la següent reunió de juliol, ja concretà una posició més escèptica. Entremig, s'havien produït declaracions crítiques d'altres membres del tripartit. Segons ha transcendit –ho publicà el *Diario de Mallorca*–, Maragall pensa que el desenvolupament d'aquesta obra, amb origen a la central nuclear de Vandellòs, “podria suposar el malentès” de donar a entendre que el tripartit aposta per un model energètic fonamentat en l'energia nuclear. A Balears, el Govern ha fet saber al català que estaria disposat a estudiar qualsevol fórmula per evitar aquest, diguem-ne, “impacte polític”. Perquè el que l'interessa és aconseguir l'enllaç elèctric, el qual es considera bàsic per a les Illes, ja que és l'única manera de solucionar el dèficit energètic illenc. Des de llavors –tardor passada– els dos presidents han demostrat la seva sintonia en altres qüestions essencials, però no hi ha constància pública de cap avanç en relació amb el cable elèctric.

Miquel Payeras

La connexió Catalunya-Balears per cable elèctric no es veu clara a la Generalitat de Catalunya